

**Srovnání hospodářského dopadu
měkké turistiky vůči klasickému lesnicko - dřevařskému využití
Národního parku Bavorský les**

Marius Mayer a Hubert Job

Národní parky jsou pro politiky a instituce, které o nich rozhodují, vesměs bílou plochou na ekonomické mapě regionu. Např. bavorský státní sekretář pro vnitřní záležitosti G. Eck se nedávno, v debatě o potenciálním národním parku Steigerwald, po odborné stránce ochrany přírody nezpochybnitelném, vyjádřil v tom smyslu, že tato alternativa využití krajinného potenciálu je hospodářsky méně výhodnou (SÜDDEUTSCHE ZEITUNG 2010:46). Tím se odhaluje podstatný problém dosavadních výzkumů zabývajících se socio-ekonomickou rolí chráněných území: v otázce přínosu národních parků pro rozvoj daného regionu chybí explicitní možnost porovnání s jinými hospodářsko-ekonomickými alternativami využití příslušného území. V tom tkví i problém studie, která hodnotila turismem indukovaný ekonomický přínos německých národních parků (JOB et al. 2009). Pro tento ekonomický přínos schází porovnání: Je alternativa turismu založeného na národním parku výnosnější než tradiční formy využívání krajiny jako je lesnictví a dřevozpracující odvětví?

Odhlédneme-li od parků přímořského pobřeží (Wattenmeer), jedná se u všech ostatních německých národních parků v podstatě o lesní chráněná území. Nabízí se tak provést srovnání alternativy ochrany procesů probíhajících v přírodě bez jakéhokoli odběru biomasy s formou využívání krajiny běžným lesnictvím a dřevozpracující branží. Tento výzkumný problém byl řešen na příkladu Národního parku Bavorský les, nejstaršího, mezinárodně vysoce renomovaného národního parku, zahrnujícího zdaleka nejrozsáhlejší a nejnápadnější plochy odumřelého lesa (JOB a MAYER 2012). Výsledky v krátkosti prezentujeme v následujícím textu:.

Náklady obětované příležitosti, tzn. ušlá přidaná hodnota možné alternativy k Národnímu parku Bavorský les (s výjimkou přírodního turismu bez hospodářského využití) ve formě lesnicko-hospodářského využívání včetně dalšího zpracování dřevní hmoty dřevozpracujícím průmyslem (KNIIVILÄ a SAASTAMOINEN 2002), se pro území národního parku – v závislosti na množství dřeva, které by na území národního parku bylo možno v lesnicko-hospodářském smyslu trvale těžit (150 000 - 175 000 m³), příslušných cenách kulatiny (40-80 EUR /m³), proměnlivých cenách řeziva (130 – 180 EUR/m³) i strukturou dřevozpracující odvětví podmíněného podílu na přidané hodnotě - pohybují v rozsahu ca 5,0-10,8 mil. EUR /rok. Porovná-li se tyto náklady tzv. obětované příležitosti s přidanou hodnotou generovanou specifickým „turismem národního parku“ (Nationalparktourismus) ve výši 13,5 mil EUR/rok (WOLTERING et al. 2008:57), lze konstatovat, že ušlé příjmy z běžného lesnicko-dřevařského využívání území národního parku jsou více než vyrovnávány příjmy z „přírodního turismu v národním parku“ (porovnávána je pouze tvorba přidané hodnoty na prvním stupni).

Z pohledu analýzy nákladů a užitků je dále nutno zohlednit fakt, že lesy Vnitřního Bavorského lesa by turisté i rekreanti z blízkého okolí navštěvovali i bez vyhlášení národního parku. Odpovídající příspěvek je nutno připočítat k příjmům z lesnictví a dřevozpracující branže. Jako nerealistický se ale jeví předpoklad, že všichni dnešní hosté národního parku by navštívili také fiktivní státní lesní závod „Lusen-Rachel- Falkenstein“, neboť

1. pro marketing a mediální prezentaci by nebylo možné využívat značku „národní park“

2. neexistovala by zařízení specifická pro „ národní park“ jako jsou obě velká návštěvnická centra s výběhy pro zvěř, obě velmi kvalitně integrovaná do okolní krajiny. Jenom tato centra navštíví zhruba třetina všech návštěvníků regionu.
3. charakter lesní krajiny tohoto území by byl zcela zaměnitelný prakticky s každým libovolným německým lesnatým pohořím, srovnatelného výškového rozložení. Z těchto důvodů lze vyvozovat, že namísto v roce 2007 zjištěných zhruba 760 000 návštěv území by jich bylo pouze kolem 160 000. Předpokladem je, že by přijeli jen ti návštěvníci, kteří při anketním dotazování uvedli, že k návštěvě regionu nebyli motivováni v první řadě nebo vůbec existencí národního parku (WOLTERING et al. 2008:58). Kromě toho byli odečtení také návštěvníci obou návštěvnických center a areálů pro zvěř, neboť tato zařízení by bez národního parku nebyla k dispozici.

Porovná-li se tento nejrealističtější se jevící alternativní scénář a skutečný status-quo Národního parku Bavorský les, ukazuje se zřetelně, že až na případ t.č. běžných velmi vysokých cen za lesnicko - dřevařské produkty (13,7 mil. EUR) generuje „turismus národního parku“ více přidané hodnoty.

Z pohledu regionálního hospodářství stojí nadto za zamyšlení, že zisky bavorských státních lesních závodů prakticky zcela plynou mimo region a tím postrádají účinek regionálního multiplikačního efektu jako přídatného kapitálového vstupu. Navíc jsou více než dvě třetiny dřeva vytěženého na území parku zpracovávány mimo šetřený region (ten je definován územím okresů Freyung- Grafenau a Regen, v kterých se nachází NP BW) - pro okolní lesní závody to platí ve srovnatelném rozsahu.

Co se týče účinku na regionální hospodářskou zaměstnanost, mělo by být konstatováno, že tento národní park přináší pro regionální pracovní trh velmi pravděpodobně vyšší efekty než alternativní bavorský státní lesní závod. Národní park Bavorský les zaměstnává v současné době kolem 190 pracovníků na plný úvazek. Použijeme-li parametry sousedících provozů Bavorských státních lesů i privátních výdělečně orientovaných lesních provozů, zaměstnával by státní lesní závod spravující porostní půdu velikosti národního parku jen 90 – 110 pracovníků. Důvody pro tyto odchylky spočívají v racionalizačních opatřeních zavedených v minulých desetiletích v rámci operativního provozu prakticky odstátněného lesnictví a zejména také ve stále se zvyšující mechanizaci těžby dřeva. Například u Bavorských státních lesů stoupl podíl těžeb prováděných externími podnikatelskými subjekty ze 4% (1994) na 46 % (2009) (STMELF 2010:22).

Závěrem tak lze konstatovat, že převedení části území do kategorie užívání „národní park“ samo o sobě nepředstavuje, přinejmenším v případě Bavorského lesa, ekonomicky méně vhodnou alternativu, jak je často předjímáno.

Autor, Dipl.-Geogr. Marius Mayer, 1982, diplom z hospodářské geografie LMU München, 2006-2007 vědecký asistent na Eidg. Forschungsanstalt (CH), od 2008 vědecký spolupracovník a doktorand na Katedře geografie a regionálního výzkumu Julius – Maximilians-Universität Würzburg. Těžiště výzkumu: ekonomické hodnocení velkoplošných chráněných území, hospodářská geografie (zvláště výzkum volnočasových aktivit a turismu), regionální ekonomika.